

ALEKSANDR ARKADEVICH FAYNBERGNING “VARAQ “ SHE’RIDA IJOD VA ADABIYOT TIMSOLI

Nurmaxmatova Farangiz Rasulovna

O'zbekiston Davlat Jahon tillari

Universiteti Ingliz filologiyasi

Fakulteti 2-bosqich talabasi

feruzanurmaxmatova2005@gmail.com

Annotatsiya: Aleksandr Arkadevich Faynberg(1939-2009)- o'zbek adabiyotini o'zining chuqur falsafiy mazmunga va lirizmga boy asarlari bilan boyitgan atoqli ijodkorlardan biri sanaladi.Ijodkor o'zining faoliyati davomida turli xil mavzularni ham nasrda ham nazmda qalamga oldi.U Vatan,urush va tinchlik,tabiatdan tortib qalb, ijod kuchi,so'zga ehtirom kabi mavzulardagi ta'sirli asarlarni o'quvchilarga taqdim etdi. “Varaq” she’ri ham shoir qalamiga mansub,so’z va san’atga ijodkor ehtiromini ko’rsatib bera olgan ajoyib she’rdir.Ushbu maqola “Varaq” she’ri tahliliga bag’ishlanadi.

Kalit so’zlar: ijod, ruh, tirik mavjudot, lirik qahramon, jon, yurak, metaforalar, taqqoslashlar.

Aleksandr Arkadevich Faynberg ijodi bilan qiziqqan har bir kitobxon ijodkorning qanchalik mahoratli shoir,yozuvchi,dramaturg,tarjimon ekanligini,har bir satrga qalb qo’rini berib,eng samimiy tuyg’ular,teran falsafiy mulohazalar bilan yozishini biladi.Shoir muxlislari va uning ijodidan bir bora o’qiganlarga ham ijodkor uchun adabiyot eng bebaho boylik ekanligini,u shunchaki so’zlarni qog’ozga tushurmasligini,yozgan har satrini ko’z qorachig’iday asrab-avaylashga harakat qilishini payqaydi.”Varaq” she’ri ham aslida shoir qalbidagi ijodga,so’zga bo’lgan ehtiromni,ularning qudratini tushuntiradi va muallifning asarlari kelajak avlod tomonidan ham hurmat qilinishiga bo’lgan umidini kamtarlik bilan bayon etadi.

Yulduzlarni asraydi falak,

Teran dengiz asrar durlarni.

Daftarimdan yirtilgan varaq,

Asragin men yozgan she'rlarni.

She'rda ijodkor daftaridan yulingan bir varaq timsolida butun ruh,ijod va so'z abadiyligi tushunchalarini ifodalab beradi.Lirik qahramon varaqni shamol,dengiz,falak bilan qiyoslar ekan, u varaqni tirik mavjudot sifatida tasvirlaydi va bu orqali adabiyot va tabiat o'rtasidagi hamohanglikka ishora qiladi.

Faynberg uchun she'r bu- "yurakdan yangragan tovush", "jon","nafas oluvchi mavjudot".Demak u mana shu she'rda yozgan har bir satri hayotidan olinganligi,yuragining bir parchasi ekanligini kitobxonga tushuntiradi.

She'r -nafaqat o'qimoq,uqmoq,

She'r yurakda yangragan tovush:

Qutraganday taygada so'qmoq,

Tebrangandek ko'llarda qamish.

Har satrim-jon,har she'rim yurak,

O'rmon,qushlar,bulutlarga xesh.

She'r lirik qahramoni o'z ijodiga so'nmas mehr bilan qaraydi,uni asragisi,kelajak avlodga sof yetkazgisi keladi:

"Avlodlarga kelmasin malol,

She'rlarim g'am chekmasin nochor..."

Ushbu satrlardan shoirga xos bo'lgan ma'naviy mas'uliyatni anglaymiz.U nafaqat yozadi,balki yozayotgan asarlarini kelajak avlod oldidagi burch sifatida ko'radi.

She'rda ko'plab metaforalar va taqqoslashlar mavjud.

“Yulduzlarni asraydi falak”- ijod himoyasining ramzi.

“Daftarimdan yirtilgan varaq”- yo’qolish,vaqt,biroq abadiyat ifodasi.

“Har satrim-jon,har she’rim-yurak”- ijodning ruhiy ildizini ifodalaydi.

Shoir uchun she’r shunchaki so’zlar emas,ruhiy alodadir.U she’rni tirik mavjudot,varaqni esa bu dunyodagi ruhiy iz sifatida tasvirlaydi.She’rning falsafiy mazmuni shundan iboratki,so’zlar hech qachon o’lmaydi,ular vaqt o’tishi bilan yangi ma’no kasb etadi.

Xulosa o’rnida shuni aytish joizki,”Varaq” she’ri oddiy she’r emas,Faynberg qalbidagi ijodga,so’zga bo’lgan hurmat,ularni asrashga bo’lgan harakati bayoni.Ijodkor o’z she’rida qalbidagi hislarni chuqur falsafafiy o’y-qarashlar,pur ma’no so’zlar yordamida mohirlik bilan o’quvchiga yetkazadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

- 1.Faynberg A.A Tanlangan asarlar.- Toshkent: G’afur G’ulom nomidagi Adabiyot va San’at nashriyoti,1988.
- 2.Karimov N. Zamonaviy o’zbek adabiyoti poetikasi.- Toshkent: O’zbekiston Milliy universiteti nashriyoti,2012.
- 3.Jo’raeva G. O’zbek lirikasi tahlili asoslari. – Toshkent: Universiteti,2018.
- 4.<https://ziyouz.uz/>